

DOI: <https://doi.org/10.51209/platform.1.9.2024.66-83>
УДК 7.03:378-048.78(477.87)(045)

Леся Михайлівна МИКУЛАНИНЕЦЬ,

кандидат мистецтвознавства, доцент,
комунальний заклад
«Мукачівська школа мистецтв ім. С. Мартона»,
Мукачево, Україна,
e-mail: l.mikulaninets@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-6346-6532

Маріанна Василівна КЕШЕЛЯ,

комунальний заклад
«Мукачівська школа мистецтв ім. С. Мартона»,
Мукачево, Україна,
e-mail: Stepan.marton@ukr.net,
ORCID: 0009-0008-7724-5897

**МУКАЧІВСЬКА ШКОЛА МИСТЕЦТВ
ІМ. С. МАРТОНА
У КОНТЕКСТІ ГЕНЕЗИ ТА РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ
ОСВІТИ ЗАКАРПАТТЯ**

Анотація. Стаття присвячена осмисленню діяльності Мукачівської школи мистецтв ім. С. Мартона з позиції виявлення її ролі в еволюції регіональної, національної фахової освіти. Авторами доведено: II пол. XX ст. на Закарпатті характеризується розквітом музичної культури. Вагому роль у цьому процесі відіграла досліджувана установа. Її становлення, розвиток охоплює декілька періодів. 1945-50-і рр. XX ст. – заснування творчих принципів, які поєднали західноєвропейські та східноєвропейські традиції учіння. 60 – 80-і рр. XX ст. – подальший поступ, ознаменований збільшенням

контингенту здобувачів, покращенням змісту навчання, удосконалення професійного рівня педагогів, вихованців, відкриття філіалів (котрі згодом стали самостійними організаціями), здійснення масштабної музично-просвітницької практики (дитяча філармонія, народна консерваторія). 90-ті – 2000-і рр. – найскладніший економічно, але одночасно найперспективніший для національного піднесення період. Відбувається переорієнтація роботи школи, згідно сучасних засад, євроінтеграція, отримання рядом колективів почесного звання «зразковий», створення нових відділів, здобуття мистецького статусу (1996 р.), присвоєння імені С. Мартона (1999 р). 2020 р. – реорганізація закладу, вмотивована цивілізаційними запитами ХХІ ст., необхідністю створення єдиного потужного культурно-просвітницького центру, де акумульовані найкращі інтелектуальні, креативні сили громади. Нині установа, окрім традиційних імпрез, дидактичного служіння, долучається розмаїтим міжнародним проектам. Вона працює по двом стратегічним напрямам: продовжує розвивати мистецькі академічні традиції; апробує нові форми художньої творчості (рухається в руслі естрадних тенденцій, прищеплюючи вихованцям високі стандарти модерних креативних практик). Багаторічна діяльність школи сприяла плеканню значної кількості майстрів, налагодженню концертного життя краю, формування публіки з високими естетичними смаками. Практика інституції має загальнонаціональне значення, оскільки низка її випускників – фахівці світового рівня, що популяризують українське мистецтво в багатьох країнах.

Ключові слова: музична культура, професійне музичне мистецтво, мистецька освіта, фахова освіта Закарпаття, Мукачівська школа мистецтв ім. С. Мартона.

Вступ. Нині національна освіта переживає етап трансформації, зумовлений цивілізаційними викликами, глобалізаційними процесами, інтеграцією України до європейського духовного простору тощо. Зазначені явища коригують мистецьку галузь, яка під дією вказаних чинників оновлює зміст, пропагує провадження педагогічної діяльності на засадах гуманізації, демократизації, прагне органічно поєднати традиції, новацій, тощо. Розв'язання назрілих квестів вимагає напрацювання теоретико-методологічних принципів, спроможних формувати сучасні контури культурологічного знання, стверджувати креативне середовище, де б продуктивно побутували розмаїті дидактичні стратегії, технології.

Постановка проблеми. Модернізація мистецького учіння турбує вчених, досвідчених вчителів. З цією метою вони опановують питання його становлення, еволюції (О. Комаровська, О. Михаліченко, Г. Падалка, О. Рудницька та ін.), шукають шляхи продуктивних змін (Л. Беземчук, Л. Гаврілова, В. Ковальчук, О. Просіна та ін.), пропонують авторські системи фахового навчання (В. Гаврилук, В. Павлученко, О. Сирожко, В. Черкасов та ін.), розглядають роль українських інструментальних шкіл у поступі професійного вдосконалення (І. Бойко, Н. Гуральник, А. Коваленко, Т. Сідлецька та ін.) і т.п. Проте неможливо продукувати стратегію розвитку освіти без усвідомлення її генези, історичної динаміки, практики знакових метрів, специфіки функціонування спеціалізованих закладів тощо. Вітчизняна гуманітаристика накопичила ґрунтовні праці, що обмірковують роботу мистецьких шкіл в аспекті духовного зростання конкретного міста, області (Ю. Найда, Л. Романюк, Н. Сторонська, Т. Федчун та ін.). Втім попри значні

здобутки залишаються прогалини, пов'язані з осягненням діяльності регіональних інституцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним із самобутніх локусів України є Закарпаття. Його багатогранні звершення увиразнили багату палітру національної спадщини, сприяли утвердженню вагомості надбань країни в світовому контексті. Освоєння різнобічних аспектів буття локусу присвячена велика кількість наукових публікацій. Масштабний пласт розвідок характеризує особливості літератури (К. Вакуленко, М. Вегеш, П. Ходанич, В. Шетеля та ін.), живопису (О. Гаврош, І. Луценко, М. Приймич, І. Сіксай та ін.), театру (В. Андрійцьо, О. Зайцев, В. Олійник, В. Шетеля та ін.), освіти (В. Габорець, І. Дацків, М. Качур, В. Росул, О. Юрош та ін.). Музична регіоніка студіює розбудову музичної культури краю (О. Грін, І. Задорожний, Л. Микуланинець, Т. Росул, В. Теличко та ін.); своєрідність композиторської, інструментальної творчості (Л. Бучок, О. Глуханич, Г. Данканич, О. Короленко, В. Мадяр-Новак та ін.); роль талановитих персоналій у поступі області (Л. Мокану, С. Стегней, Н. Стинич, Ю. Тетерюк-Кінч та ін.). Однак досі мало вивченим залишається функціонування провідних початкових мистецьких навчальних установ.

Мета статті – здійснити ретроспективу становлення, розвитку Мукачівської школи мистецтв ім. С. Мартона; виділити етапи, стратегічні вектори її діяльності; довести, що інституція відіграла домінуючу роль в еволюції української фахової освіти.

Реалізація завдань праці уможливилась завдяки використанню наступних підходів: історичного – осмислюючи шляхи вдосконалення професійного навчання на Закарпатті; культурологічного – осягаючи специфіку музичного життя області; герменевтичного – інтерпретуючи цивілізаційні рухи краю; аналітичного –

опановуючи наукові джерела з означеної проблематики; системного – освоюючи розмаїтті явища духовного побутування локусу; теоретичного узагальнення – підводячи підсумки дослідження.

Виклад основного матеріалу. Закарпаття – унікальний регіон, його неповторний облік сформувався під впливом фольклорних традицій різних етносів (українського, угорського, словацького, німецького, ромського, румунського та ін.). Складні історичні, політичні обставини (приналежність Австро-Угорській імперії (до 1919 р.), Чехословацькій республіці (1919-1939 рр.), Угорському королівству (1939-1944 рр.) гальмували розвиток краю. Проблемою була відсутність фахових ЗВО. Разом із тим, заможні уродженці локусу, після студіювання в європейських вишах, поверталися до рідної місцини, й там засновували приватні мистецькі школи. Їх робота підготувала культурний прорив, котрий здійснився після Другої світової війни.

Професійна музична освіта Закарпаття свій відлік починає 1945 р., тоді область приєднали УРСР. Попри складнощі соціального буття, принесені советською владою (репресії, колективізація, русифікація й т.д.), спостерігалися й позитиви – фундація низки інституцій: Ужгородського музичного училища (1946 р.), Хустського культосвітнього училища (1946 р.), спеціальності «Музичне виховання» при Мукачівському педагогічному училищі (1957 р.), низки музичних шкіл в Ужгороді, Мукачеві, Хусті (1945 р.), трохи згодом – Виноградіві, Берегові (1946 р.), а з 1950-х рр. – майже у кожному місті регіону.

Провідним початковим закладом освіти області стала Мукачівська дитяча музична школа (перша назва). Її відкриття звершилось на підставі Постанови Народної Ради Закарпатської України від 31 серпня 1945 р. Перед Йосипом Прачком – першим очільником установи, викладачами

постали складні завдання: пошук приміщень, залучення до студіювання талановитих дітей (проведення просвітницьких бесід із батьками, задля розуміння вагомості навчання), підбір педагогічного репертуару, створення нотної бібліотеки тощо.

Вчителями закладу значилися представники місцевої інтелігенції: Сільвестр Банкуті, Аліса Букаєва, Йолана Генці, Октавія Горачек, Едуард Гудак, Акош Ільканич, Ірина Кізман, Степан Маляр, Іштван Мартон, Зоя Смірнова, Тівадар Юлітта, ін. Хоча деякі не мали фахової освіти, проте добре володіли якимось музичним інструментом, знали основи композиції, брали участь у церковних хорах, аматорських ансамблях. Ази професійності більшість діячів набули у семінаріях чи гімназіях (там освоювали виконавську майстерність, хоровий спів), приватних мистецьких школах, які відкривали випускники закордонних консерваторій.

Перші роки роботи інституції характеризуються низкою трудностей не тільки матеріального, але й соціокультурного гатунку. До II пол. XX ст. на Закарпатті побутували західноєвропейські освітні традиції. Особливого розквіту вони отримали з 1919 – по 1939 рр., коли регіон значився складовою Чехословацької республіки. Цей період окремі дослідники (О. Грін, Т. Росул) називають «музичним ренесансом». Мистецьке навчання було декількарівневим: початковий забезпечував опанування одного інструменту, музичною грамотою, навичками колективної творчості; вищий – окрім зазначених предметів передбачав освоєння гармонії, музичної форми, історії світової музичної культури, естетики, методики викладання інструментальної гри, психології, педагогіки та ін. Така серйозна гуманітарна підготовка уможлиблювала успішну дидактичну практику в

подібних установах або подальше студювання у спеціалізованих ЗВО.

Приєднання краю до УРСР переорієнтувало музичну освіту згідно з радянською системою: школа, училище, консерваторія / інститут. Викладачі Мукачівської школи осягали тогочасні навчальні плани, адаптувати їх, відповідно ментальним особливостям місцевих жителів, синтезувати з побутуючими західноєвропейськими канонами. Нині впевнено констатуємо: метри локусу успішно реалізували поставлені завдання.

Перший навчальний рік в інституції розпочався 1 листопада 1945 р. Тоді там нараховувалося 60 учнів (у 50-і рр. ХХ ст. число здобувачів зросло втричі, що засвідчує наполегливу продуктивну працю колективу, суспільний резонанс проведених мистецьких заходів). За декілька років вдалося майже цілком вирішити кадрові проблеми (за розподілом приїжджали майстри з різних країн СРСР; Ужгородське музичне училище випускало фахівців), знайти велике приміщення (спочатку заклад функціонував у будиночку вчителя Ервіна Горачека, пізніше влада міста виділила другий поверх земельної каси), сформувати нотну, методичну бібліотеку, налагодити систематичні концерти вихованців. До кінця 1950-х рр. установа пройшла процес становлення, її діяльність вийшла на професійні засади, підопічні вступали до музичних, педагогічних училищ, для них створювалися необхідні умови розкриття креативного потенціалу, самореалізації.

У 60-80-і рр. ХХ ст. культура Закарпаття переживає якісно новий період, ознаменований народженням регіональної композиторської школи, мистецтвознавчої думки, піднесенням виконавського мистецтва, поступом освіти (значна кількість випускників Ужгородського музичного училища закінчили національні ВНЗ (інститути, консерваторії), повернулися викладати в рідний край.

Зазначений підйом зумовлений і загальнонаціональними соціальними процесами: «хрущовською» відлигою, «брежнєвським» застоєм, перебудовою, послабленням тоталітарного тиску. Вони уможливили формування покоління свідомої української молоді, яка ратувала за збереження, еволюцію власної духовної ідентичності. Звичайно, були складнощі, пов'язані з тогочасними стандартами життя: нав'язування соцреалістичних шаблонів творчості, контролювання підбору ідеологічно правильного репертуару (відповідно марксистсько-ленінської ідеології), русифікація, насадження імперських нарративів, атеїзму (бажання відірвати жителів від регіональних фольклорних витоків, змінити ментальні якості, виховати т. зв. «советську людину», т.д.). У суперечливих умовах Мукачівська музична школа здійснює свою місію – розвиває освіту краю, плекає талант обдарованих учнів.

Здобутками цього етапу стала поява низки творчих колективів, які представляли самобутнє мистецтво Закарпаття. Також починають діяти дитяча філармонія, народний університет культури (просвітницький проєкт, на кшталт народний консерваторій, що побутували у Радянському Союзі до 60-х рр. ХХ ст. Їх мета – популяризація мистецьких знань серед великого кола дорослих громадян шляхом систематичного навчання, організації загальнодоступних концертів, лекцій, тощо). Позначені ініціативи сприяли розквіту аматорських ансамблів, викликали зацікавленість здобутками локусу, примножували кількість публіки академічних концертів. Важливий наслідок такої роботи – відкриття 1963 р. вечірньої музичної школи робітничої молоді (яку 1988 р. реорганізували в дитячу музичну школу №2); філіалів у м. Свалява, с. Великі Лучки (згодом стали самостійними інституціями).

Зростання охочих займатися мистецтвом вимагало нових аудиторій. 1984 р. школа отримала додаткове приміщення (нині – основний корпус, по вул. Штефана Августина), що дозволило забезпечити комфортні умови студіювання, розширити контингент учнів, створити додаткові факультативи (імпровізація, композиція), реалізувати різноманітні творчі ініціативи.

Нині багато імпрез, перемог, суперечностей, труднощів, переживань того часу забуті. На жаль, багато імен педагогів відомі лише з архівних документів. Проте вважаємо необхідним їх озвучити, оскільки без цих постатей не відбувся би поступ закладу, освіти краю: Емеріх Бабчак, Емілія Буцко, Тиберій Верєб, Галина Гасинець, Констянтин Ільницький, Андрій Качур, Роман Кленцей, Магдалина Купар, Іван Протасов, Юхим Росохавецький, Ніна Сівцева, Йолана Стринська, Ольга Троян, Тетяна Федорова, Іван Штець та ін. Вказані викладачі – брили, на яких трималася робота установи, вони сформували її могутнім культурним центром області, підготували видатних національних діячів (народний артист України, професор НМАУ ім. П. Чайковського Є. Станкович, кандидат мистецтвознавства, доцент Львівської НМАУ ім. М. Лисенка К. Цірікус, доцент Львівської НМАУ ім. М. Лисенка Л. Оленич, старший викладач Львівської НМАУ ім. М. Лисенка О. Кобулуй, та ін.), привили любов, розуміння музики значній кількості особистостей.

90-і рр. ХХ ст. – найскладніший економічно, проте одночасно найперспективніший для національного піднесення період. Випробовуванням була фінансова криза, що призвела до звільнення вчителів (від’їжджали на заробітки, найчастіше працювали за фахом, оскільки володіли високим рівнем майстерності), затримка / не виплата заробітної плати, скорочення інтенсивності

концертного життя. 1993 р. заклад позбавили приміщення з великим залом (його відсудив Ощадбанк).

Разом з тим, адміністрація, педагоги інституції шукали способи вирішення матеріальних проблем, еволюції музичної освіти. Таким стала євроінтеграція через налагодження творчих контактів із мистецькими школами м. Пряшева (Словаччина), м. Бічке, Токайським музичним колегіумом (Угорщина) та ін. Співпраця слугувала відновленню міжкультурної взаємодії, характерної для регіону в I пол. XX ст.

Усупереч труднощам установа відродила діяльність великого міського естрадного оркестру, створила нові колективи (фольклорний, вертепний гурт, хореографічні ансамблі та ін.), а провідні – отримали почесне звання «зразковий». Масштабна практика, заснування додаткових відділів (хореографічного, вокального) сприяли тому, що відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України 1996 р. заклад перейменували в Мукачівську дитячу школу мистецтв №1, а 1999 р. йому присвоєно ім'я Степана Мартона – одного з перших викладачів, фундатора професійної музичної культури Закарпаття.

Завдяки залученню спонсорів вдалося побудувати ще один корпус із актовим залом на 250 осіб. Він був урочисто відкритий 24 жовтня 1998 р. Це явище стало вагомим для школи й м. Мукачева, оскільки з'явився модерний креативний майданчик, що дав змогу реалізовувати розмаїті імпрези.

90 і- рр. XX ст. – етап соціокультурних викликів, які інституції вдалося достойно пройти, втримати високу професійну планку. Безсумнівна заслуга у цьому педагогів: Йосипа Бартоша, Надії Барчі, Іллі Греби, Клари Карцуб, Марії Кленцей, Андраша Надя, Олени Ломиковської, Агнеси Погорецької, Терезії Риби, Адель Семенової, Корнелії Янкович та ін. Вони освоїли сучасні форми

мистецької комунікації, влаштування концертного життя (закордонні гастролі, участь у міжнародних фестивалях, конкурсах тощо), співпраці з батьками й т.д.

Початок ХХІ ст. в Україні приніс певну фінансову стабільність, що дало можливість колективу сконцентруватись на творчій роботі. Установа функціонувала згідно з засадами інноваційної освітньої парадигми, навчала учнів різного рівня обдарованості. У закладі працювало декілька поколінь вчителів, діяльність яких продемонструвала багату палітру національних мистецьких традиції. Педагогічну практику провадили майстри, імена яких складають славетну історію установи: Ігор Білик, Наталія Берез, Марія Вайс, Емілія Васько, Наталія Гавришко, Лідія Гарна, Андрій Гордубей, Юдіта Друбич, Володимир Князев, Магдалина Князева, Наталія Крайзман, Станіслав Перковський, Степан Хома та ін.

2020 р. відбулася реорганізація інституції через її злиття з Мукачівською школою мистецтв №2. Цей крок – результат сучасних освітніх запитів. Мета – створення єдиного потужного культурно-просвітницького центру, де акумульовані найкращі інтелектуальні, креативні сили громади.

Важливим елементом втілення зазначеної цілі стала можливість займатися вихованням установи у Палаці культури і мистецтв – провідному концертному майданчику міста. Вона оснащена інноваційним технічним обладнанням, комфортними репетиційними залами, класами, має велику сцену, студію звукозапису тощо. Матеріальний потенціал відкрив багато дидактичних можливостей, котрі викладачі інституції спрямовують на вдосконалення таланту учнів, самореалізацію, поступ національної освіти.

Нині школа працює за двома стратегічними напрямками: продовжує розвивати мистецькі академічні

традиції, апробує нові форми художньої творчості (рухається в руслі естрадних тенденцій, прищеплюючи вихованцям високі стандарти модерних креативних практик). У закладі діє 9 відділів: фортепіанний, струнно-смичковий, народних інструментів, вокально-хоровий, духових та ударних інструментів, хореографічний, музично-теоретичний, класи музичного театру, образотворчого мистецтва. Там студіює понад 730 дітей, для яких вчителі вибудовують індивідуальну траєкторію поступу: заохочують до виконавської діяльності (конкурси, фестивалі, майстер-класи, флешмоби), акторства, виставок живопису, музикознавчих олімпіад, т.д. Вагомою складовою зростання підопічних є долучання їх соціальному служінню через різного роду активностей, де відбувається збір коштів на потреби ЗСУ. Такі акції не тільки формують фахові навички, вміння, але і виховують патріотизм, емпатію тощо.

Освітні вимоги доби трансмодерну, цивілізаційні трансформації, військові реалії українського сьогодення ставлять перед наставниками складні завдання, що вимагають вдосконалення загальних і фахових компетенцій. З цією метою викладачі долучаються до методичних семінарів, вебінарів, проходять курси підвищення кваліфікації, слухають авторські цикли лекцій провідних науковців, вчителів із питань педагогіки, психології, інклюзивного навчання.

Цінним досвідом стало отримання закладом 2024 р. міжнародного гранту на втілення проєкту «Мистецька взаємодія регіонів – основа єдності держави». Даний захід – співпраця українських, закордонних партнерів (ГО «Маріупольська Спілка Молоді, ГО Заходи та БФ Центр громадських ініціатив в партнерстві з Мукачівська міська рада, UNHCR Ukraine – Агентство ООН у справах біженців в Україні та UNDP Ukraine / ПРООН в Україні за фінансової

підтримки Європейського Союзу, наданої у межах проєкту «EU4Recovery – Розширення можливостей громад в Україні»). Його реалізації слугує інтеграції вимушено переселених осіб та корінних жителів Мукачівської ТГ шляхом створення спільного соціокультурного простору. Основний задум – репрезентувати духовні здобутки різних локусів України, зберегти національну ідентичність, покращити психоемоційний клімат у краї, розвивати соціально-комунікаційні навички тощо.

Підсумовуючи, зазначимо: Мукачівська школа мистецтв за майже 80 років пройшла інтенсивний шлях прогресу. Кожен із етапів її функціонування відобразив суспільні запити, цивілізаційні тенденції, дидактичні вимоги регіону. Вона стала могутнім освітнім центром, духовним осередком, символом української незламності, а найголовніше – середовищем розвитку дитячої творчості, місцем, де шанують і люблять дітей. У цьому безсумнівна заслуга адміністрації, педагогічного колективу. Рамки публікації не дозволяють означити всі вагомні події, постаті, котрі сприяли розбудові фахового навчання. Сьогодення закладу також визначається потужною командою професіоналів, які продовжують славетну історію. То ж, впевнені, подальші наукові розвідки осмислять новітній етап побутування інституції.

Висновки. II пол. XX ст. на Закарпатті характеризується розквітом музичної культури. Вагому роль у цьому процесі відіграла Мукачівська школа мистецтв ім. С. Мартона. Її становлення, розвиток охоплює декілька періодів. 1945-50-і рр. XX ст. – заснування творчих принципів, які поєднали західноєвропейські та східноєвропейські традиції учіння. 60- 80-і рр. XX ст. – подальший поступ, ознаменований збільшенням контингенту здобувачів, покращенням змісту навчання, удосконалення професійного рівня педагогів, вихованців,

відкриття філіалів (що згодом стали самостійними організаціями), здійснення масштабної музично-просвітницької практики. 1990-і-2000-і рр. – переорієнтація роботи, згідно сучасних освітніх засад, євроінтеграція, отримання рядом колективів почесного звання «зразковий», створення нових відділів, здобуття мистецького статусу (1996 р.), присвоєння імені С. Мартона (1999 р). 2020 р. – реорганізація закладу, вмотивована цивілізаційними запитами ХХІ ст.

Нині установа, окрім традиційних імпрез, дидактичного служіння, долучається до розмаїтих міжнародних проєктів. Багаторічна діяльність школи сприяла плеканню значної кількості майстрів, налагодженню концертного життя краю, формування публіки з високими естетичними смаками. Практика інституції має загальнонаціональне значення, оскільки низка її випускників – фахівці світового рівня, вони популяризують українське мистецтво у багатьох країнах.

Представлена стаття відкриває перспективи подальшого вивчення культурних процесів Закарпаття ХХ – ХХІ ст., мистецької освіти України, спадщини знакових вітчизняних метрів. Затребуваними є розвідки, присвячені осмисленню творчості провідних вихованців та викладачів установи.

Список використаної літератури:

1. Данканич Г. Професійне вокальне мистецтво Закарпаття другої половини ХХ – початку ХХІ століття в аспекті міжкультурної комунікації : дис. ... кандидата мистецтвознавства: 17.00.03. Львів, 2019. 222 с.
2. Дацків І. Історичні та соціально-культурні передумови формування професійної освіти у Закарпатті. Науковий вісник Ужгородського національного

університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота». 2014. Вип. 33. Сс. 54-57.

3. Дацків І. Підготовка фахівців у галузі музичного мистецтва на Закарпатті (1919 – 1939 рр.). Людинознавчі студії. Серія “педагогіка”. 2015. Вип. 31. Сс. 127-133.

4. Коваленко А. Розвиток вітчизняної музичної освіти ХХ століття: до проблеми періодизації. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2016. №14. Сс. 290-300.

5. Мадяр-Новак В. Музична фольклористика Закарпаття: етапи, постаті, здобутки (кінець XVII середина ХХ ст.) : дис. ... кандидата мистецтвознавства : 17.00.03. Львів, 2021. 371 с.

6. Микуланинець Л. Етнокультурні виміри становлення та розвитку професійного музичного мистецтва Закарпаття другої половини ХХ століття. Ужгород: Карпати, 2012. 212 с.

7. Росул Т. Музичне життя Закарпаття 20 – 30-х років ХХ ст. Ужгород: ПоліПрінт, 2012. 208 с.

8. 60 років Мукачівській школі мистецтв №1 ім. С. Мартона. Мукачево: Карпатська вежа, 2005. 18 с.

Lesia M. MYKULANYNETS,
PhD in Arts, Associate Professor,
Municipal institution
“Mukachiv S. Marton art school”,
Mukachevo, Ukraine,
e-mail: l.mikulaninets@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-6346-6532

Marianna V. KESHELIA,
Municipal institution
“Mukachiv S. Marton art school”,
Mukachevo, Ukraine,
e-mail: Stepan.marton@ukr.net,
ORCID: 0009-0008-7724-5897

**MUKACHIV ART SCHOOL NAMED AFTER S.
MARTON WITHIN THE CONTEXT OF GENESIS AND
DEVELOPMENT OF OCCUPATIONAL EDUCATION
OF ZAKARPATTIA**

Abstract. The article is dedicated to mastering the activity of Mukachiv art school named after Stepan Marton from the viewpoint of revealing the role in the evolution of regional and national occupational education. The authors have confirmed the following: late 20th century in Zakarpattia is characterized by music culture development. A significant role in this process was played by the aforementioned institution. Its establishing and development embraces a number of periods. The time from 1945 to the 50s of the 20th century is the one of founding creativity principles that combined West-European and East-European teaching traditions. The 60s – 80s of the 20th century is further pace featured by increasing the student contingent, improving the content of training, perfecting the trainees’ professional level, branch opening (later having

become autonomous institutions), implementing a large-scale music and educational practice. The 90s – 2000s is the time of re-orienting the school's activity in accordance with contemporary basics, European integration, receiving the honorary title of “perfect paragon” by a range of groups; creating new departments, obtaining the art institution status (1996); entitling Stepan Marton's name (1999). The year of 2020 is the one of reorganizing the establishment due to civilizational requirements of the 21st century. Nowadays the institution, alongside with traditional events and didactic dedication, is being involved in various international projects. During its nearly eighty years' history, the school's activity promoted nurturing a significant number of musicians, facilitating the concert life of the region, shaping the audience with a high-quality aesthetic taste. The practice of the institution has a nationwide importance as a lot of its graduates have become world-level experts popularizing Ukrainian art in many countries.

Key words: music culture; professional music art; art education; occupational education of Zakarpattia; Mukachiv art school named after Stepan Marton.

References:

1. Dankanych, H. (2019). Profesijne vokaljne mystectvo Zakarpattja drughoji polovyny XX – pochatku XXI stolittja v aspekti mizhkuljturnoji komunikaciji [Professional Vocal Art of Transcarpathia in the Second Half of the XX – at the Beginning of the XXI Century in the Aspect of Intercultural Communication]. Candidate's thesis. Lviv [in Ukrainian].
2. Dackiv, I. (2014). Istorychni ta socialjno-kuljturni peredumovy formuvannja profesijnoji osvity u Zakarpatti [Historical and sociocultural background of shaping professional education in Zakarpattia]. Naukovyj visnyk

Uzhghorodskjogho nacionaljnogho universytetu, 33, 54-57 [in Ukrainian].

3. Dackiv, I. (2015). Pidghotovka fakhivciv u ghaluzi muzychnogho mystectva na Zakarpatti (1919-1939 rr.). [Occupational training within music art domain in Zakarpattia (1919-1939)]. Ljudynoznavchi studiji. 31, 127-133 [in Ukrainian].

4. Kovalenko, A. (2016). Rozvytok vitchyznjanoi muzychnoji osvity XX stolittja: do problemy periodyzaciji [The development of national music education in the 20th century: periodization issue.]. Problemy pidghotovky suchasnogho vchytelja. 14, 290-300 [in Ukrainian].

5. Madyar-Novak, V. (2021). Muzychna folklorystyka Zakarpattja: etapy, postati, zdobutky (kinecj XVII seredyna XX st.) [Etnomusicology of Transcarpathia: Stages, Figures, Achievements (the end of the 17th – the middle of the 20th centuries)]. Candidate's thesis. Lviv [in Ukrainian].

6. Mykulanyets, L. (2012). Etnokul'turni vymiry stanovlennja ta rozvytku profesijnoho muzyčnogo mystectva Zakarpattja druhoji polovyny XX stolittja [Ethnic and cultural aspects of the establishment and evolvement of Zakarpattia's professional Music Art in the second half of the 20th century]. Uzhhorod: Karpaty [in Ukrainian].

7. Rosul, T. (2012). Muzyčne zhyttja Zakarpattja 20 – 30-kh rokiv XX st [Musical life of Transcarpathia in the 20^s and 30^s of the 20th century]. Uzhghorod: PoliPrint [in Ukrainian].

8. 60 rokiv Mukachivskij shkoli mystectv №1 im. S. Martona (2005) [60 year's anniversary of Mukachiv art school №1 named after Stepan Marton]. Mukachevo: Karpatsjka vezha [in Ukrainian].